Iga Sypuła[1], Patryk Stefaniak
Opiekun: dr Marek Nieoczym
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
Studenckie Koło Naukowe Zoologów
https://doi.org/10.29316/9788368103137_13

LICZEBNOŚĆ ZWIERZĄT ŁOWNYCH CHRONIONYCH CAŁOROCZNIE I OKRESOWO ORAZ KOSZTY SZKÓD PRZEZ NIE WYRZĄDZONYCH

NUMBER OF GAME ANIMALS PROTECTED YEAR-ROUND AND PERIODICALLY AND THE COST OF THE DAMAGE CAUSED BY THEM

Streszczenie

Celem pracy jest analiza liczebności zwierząt łownych chronionych całorocznie i okresowo oraz koszty szkód przez nie wyrządzonych. Badanie opierało się na danych pochodzących z bazy Głównego Urzędu Statystycznego Polski, obejmujących lata 2013-2023. Zestawiono liczebność oraz szkody wyrządzone przez cztery główne gatunki zwierzyny łownej: łosia, daniela, sarny i dzika. Analizowano także potencjalne konflikty z ludźmi oraz degradację siedlisk przyrodniczych. Stała populacja zwierząt łownych wiąże się z rosnącym ryzykiem konfliktów z ludźmi oraz zwiększonymi szkodami w uprawach rolnych i siedliskach przyrodniczych. Badania pokazują, że mimo utrzymującej się liczby osobników, koszty szkód wyrządzonych przez zwierzynę łowną rosną. Nadmierna populacja może prowadzić do degradacji ekosystemów leśnych i siedlisk wodnych. Zrównoważone

Summary

The aim of the study is to analyze the population size of game animals protected throughout the year and seasonally, as well as the costs of damages caused by them. The study was based on data from the Main Statistical Office of Poland, covering the years 2013-2023. The abundance and damages caused by four main species of game animals: moose, fallow deer, roe deer, and wild boar were compiled. Potential conflicts with humans and habitat degradation were also analyzed. A stable population of game animals is associated with increasing risks of conflicts with humans and increased damages to agricultural crops and natural habitats. Studies show that despite the constant number of individuals, the costs of damages caused by game animals are rising. Excessive population can lead to degradation of forest ecosystems and aquatic habitats. Sustainable management

[1] mgr inż., sypula.iga@gmail.com

zarządzanie populacjami zwierząt łownych jest kluczowe dla minimalizacji szkód i zachowania równowagi w środowisku naturalnym. Konieczne jest podejmowanie działań mających na celu kontrolę liczby osobników oraz ochronę siedlisk i upraw rolnych przed nadmiernym wpływem zwierzyny łownej.

Słowa kluczowe: zwierzyna łowna, szkody, konflikty

of game animal populations is crucial for minimizing damages and maintaining balance in the natural environment. Actions aimed at controlling the number of individuals and protecting habitats and crops from the excessive impact of game animals are necessary.

Keywords: wildlife, damage, conflicts

Wstęp

Zwierzęta łowne stanowią istotny element ekosystemów leśnych oraz wiejskich, wpływając zarówno na środowisko naturalne, jak i gospodarkę człowieka. W Polsce ochrona niektórych gatunków zwierząt łownych jest regulowana przez prawo, które wyznacza okresy polowań oraz całoroczną ochronę. Do takich gatunków zaliczają się między innymi łoś, który jest chroniony przez cały rok, oraz daniele, sarny, jelenie i dziki, które podlegają ochronie okresowej.

Łoś (*Alces alces*) jest imponującym przedstawicielem fauny, charakteryzującym się dużą i masywną budową ciała. Zwierzę to ma długie, silne nogi, masywne barki i dobrze rozwiniętą klatkę piersiową, co nadaje mu charakterystyczną postać. Głowa łosia jest duża, wąska i silnie wydłużona, a nozdrza skierowane ku dołowi. Górna warga jest mięsista i zwisa nad dolną, uszy są duże i ruchliwe, a oczy małe i brązowe. Na podgardlu łosia znajduje się charakterystyczna narośl skórna zwana brodą, obrośnięta długim włosem, bardziej rozwinięta u samców. Krótki ogon łosia jest prawie niewidoczny, a jego nogi kończą się czterema palcami z grubymi racicami. Łoś występuje w holarktycznej strefie fauny, a jego naturalny zasięg obejmuje około 21 milionów km², z czego 70% przypada na Eurazję. W Polsce łosie są najliczniejsze w północno-wschodniej części kraju. Preferują rozległe, podmokłe lub wilgotne lasy, takie jak bory bagienne, olsy czy zarośla wierzbowe. Łosie często trzymają się bagien, szczególnie jeśli są tam wyższe miejsca porośnięte lasem. Pomimo że preferują lasy naturalne, coraz częściej spotyka się je w lasach zagospodarowanych i w pobliżu terenów zamieszkanych przez ludzi. Łoś jest przystosowany do ogryzania roślin na wysokości 50-200 cm nad ziemią. Długa, chwytna warga i ruchliwy język pomagają mu przygryzać pędy roślin drzewiastych oraz objadać je z liści, pączków i krótkopędów. W jego diecie znajdują się m.in. sosna, jałowiec, jodła, modrzew i świerk. Latem łosie spożywają 30-50 kg pokarmu dziennie, zimą około 12 kg, a wiosną 10 kg. Łoś jest poligamiczny. Samce (byki) mogą pozostawać przez pewien czas

z jedną samicą (klępą), a następnie z kolejnymi w tym samym sezonie. Klępa osiąga dojrzałość w wieku 16 miesięcy, a byki w wieku 28 miesięcy. Ruja odbywa się we wrześniu i październiku, a ciąża trwa około 230 dni. Cielęta rodzą się w maju i czerwcu, a laktacja trwa do jesieni. Rozwój poroża u byków zaczyna się w wieku 3-4 miesięcy, a w pełni rozwinięte poroże osiągają w wieku około 10 lat. Łoś ma doskonały węch, dobry słuch i słabszy wzrok. Jest doskonałym pływakiem, potrafi nurkować na głębokość 5 metrów przez 30-50 sekund. Aktywność łosi przypada na brzask i zmierzch, a w wietrzne dni często pozostają w legowiskach. W miejscach obfitych w pożywienie i wodę łosie są zazwyczaj mało ruchliwe (Gawron, 1995).

Daniel (*Dama dama*) jest średniej wielkości zwierzęciem o masywnej budowie ciała. Ma stosunkowo krótkie, ale mocne nogi, co nadaje mu krępą i ciężką sylwetkę w porównaniu do sarny czy jelenia. Okrywa włosowa (suknia) daniela charakteryzuje się dużą zmiennością ubarwienia. Latem ma czerwonawo-brunatną barwę z białymi plamami ułożonymi w podłużnych rzędach, natomiast zimą przyjmuje ciemnopopielaty kolor z niewyraźnymi plamami. Wzdłuż grzbietu biegnie ciemna smuga. Linienie odbywa się dwa razy w roku – w maju-czerwcu oraz październiku. W górnym plejstocenie daniele zamieszkiwały niemal całą Europę, jednak ostatnie zlodowacenie zepchnęło je do regionu śródziemnomorskiego. Do Europy Środkowej daniele sprowadzono w XVI i XVII wieku, początkowo jako zwierzęta parkowe, a później zaczęto je wprowadzać do łowisk otwartych. W Polsce daniele były hodowane w parkach i menażeriach od średniowiecza. Obecnie liczniejsze populacje występują w zachodniej części kraju, natomiast na wschodzie i w górach są rzadko spotykane. Daniel zamieszkuje różne środowiska. W Polsce najczęściej występuje w bory mieszane z dominującą sosną zwyczajną oraz udziałem dębów, brzozy, świerka i buka. Preferuje urozmaicone, niewielkie kompleksy leśne z polami i łąkami, co stanowi idealne biotopy dla tego gatunku. Daniele są zwierzętami przystosowanymi do pobierania mieszanego pokarmu z przewagą traw. Preferują trawy i roślinność zielną przed pędami drzew i krzewów. Najbardziej lubiane są trawy z rodzaju Agrostis, Festuca, Holcus i Poa. Chętnie zjadają również liście jeżyny i bluszczu, które pozostają zielone zimą. Od wiosny do jesieni w diecie dominują liście i pędy drzew oraz krzewów, takich jak dzika jabłoń, jesion, buk, brzoza, grab, kasztanowiec, dąb, dzika grusza, śliwy i wierzby. W okresie zimowym daniele zgryzają pędy roślin iglastych, a także chętnie jedzą żołędzie, bukiew, kasztany, jagody i jabłka. Zimą spałują korę drzew, głównie wiązów i iglastych. Łanie osiągają dojrzałość płciową w wieku 16 miesięcy. Ruja odbywa się w październiku, a ciąża trwa około 230 dni. W czerwcu lub lipcu łanie rodzą jedno, rzadko dwa młode. Laktacja trwa do następnej rui. Daniel ma doskonały wzrok, lepszy niż u innych jeleniowatych, chociaż w ciemności widzi

gorzej. Ma również bardzo dobrze rozwinięty węch, choć nieco słabszy niż u jeleni. Daniel wydaje różnorodne dźwięki: łanie beczeniem komunikują się z cielętami, które odpowiadają piskiem, a czasem wydają głos przypominający miauczenie. W momentach zagrożenia daniele wydają okrzyk trwogi, wysokiego tonu bek. Głos byka w okresie rui brzmi jak zgrzytliwe chrapanie. Daniel jest zwierzęciem stadnym, tworzącym zgrupowania średniej wielkości. Można wyróżnić różne rodzaje ugrupowań: łanie z potomstwem, rudle łań z młodzieżą, rudle byków, rudle mieszane, rudle młodzieży oraz osobniki samotne. Ugrupowania rodzinne łączą się w większe chmary, które mogą liczyć od 20 do 30 osobników i zmieniają skład w ciągu roku. Byki poza okresem rui przebywają w ugrupowaniach liczących od kilku do kilkudziesięciu osobników.

Sarna (*Capreolus capreolus*) ma wysmukłą budowę ciała. Jej krótka głowa, z profilu przypomina trójkąt. Pysk zakończony jest dużymi, nieowłosionymi czarnymi nozdrzami. Oczy, otoczone długimi rzęsami, są brunatno-czarne z poziomo ustawioną źrenicą. Uszy są podłużne i owalne, sięgając 2/3 długości głowy. Szyja jest cienka i dłuższa od głowy, a tułów krępy. Ogon jest szczątkowy i prawie niewidoczny. Nogi są długie i cienkie, tylna para jest mocniejsza i wygięta w stawach skokowych. Sarna ma racice na końcu nóg. Samce (kozły) różnią się od samic (kóz) obecnością możdżeni oraz okresowym występowaniem poroża. Kozły mają także pędzel włosów na napletku, a kozy fartuszek włosów w okolicy sromu. Latem sierść sarny jest ruda, zimą staje się szarobrunatna. Na zadzie znajduje się jasna plama zwana lustrem, która jest bardziej wyraźna zimą. Koźlęta po urodzeniu mają brunatną sierść z rzędami żółtawych lub białawych plam, którą zastępuje druga, podobna do letniej sierści dorosłych saren, po 2-3 miesiącach. Linienie następuje wiosną i jesienią. Sarna europejska występuje niemal w całej Europie, Azji Mniejszej oraz północnym Iranie. Jest gatunkiem wszechstronnym, zasiedlającym różne środowiska – od dużych kompleksów leśnych po bezleśne tereny rolnicze. Preferuje mozaikę lasów i obszarów rolniczych, zwłaszcza obrzeża lasów i tereny z przeplatającymi się starodrzewiami i młodnikami. Sarna polna, nowa forma ekologiczna, zamieszkuje tereny bezleśne, preferując obszary z zadrzewieniami śródpolnymi. Sarna jest wybredna, preferując rośliny zielone, a w mniejszym stopniu liście i pędy drzew, krzewów i krzewinek. Sarna polna zjada głównie rośliny uprawne. Latem dzienne zapotrzebowanie sarny wynosi około 3 kg zielonego pokarmu. Zazwyczaj sarnom wystarcza wilgoć zawarta w roślinach, rzadko piją wodę bezpośrednio. Sarna osiąga dojrzałość płciową w wieku 14 miesięcy. Okres rui przypada na drugą połowę lipca i pierwszą połowę sierpnia. Ciąża trwa 10 miesięcy, z czego pierwsze 4,5 miesiąca to ciąża utajniona. Porody następują w drugiej połowie maja i na początku czerwca, a koza zazwyczaj rodzi jedno lub dwa, rzadko trzy koźlęta.

Jeleń szlachetny (*Cervus elaphus*) charakteryzuje się harmonijną budową ciała. Samce mają imponujące poroże, które nadaje im majestatyczny wygląd. Letnia sierść jelenia jest czerwono-brunatno-ruda o różnych odcieniach, podczas gdy zimą zmienia się na płową. Włosy letniej sukni są krótkie, natomiast zimą stają się dłuższe i gęstsze. Na pośladkach znajduje się wydłużona plama, tzw. lustro, które latem jest brązowo-żółte, a zimą żółto-białe. Cielęta mają rudobrunatną sierść z żółtawobiałymi plamkami po bokach. Na tylnej nodze, poniżej pięty, znajdują się pęczki dłuższych włosów pokrywających gruczoły metatarsalne. Na karku biegnie pasmo ciemniejszych włosów, sięgające do grzbietu. Samice mają dwie pary sutek. Jeleń szlachetny zamieszkuje szeroki pas geograficzny od 30° do 65° szerokości północnej, głównie w holarktycznej strefie klimatycznej. W Polsce jelenie można spotkać we wszystkich większych kompleksach leśnych. Preferują lasy liściaste, mieszane i iglaste, zwłaszcza te z otwartymi przestrzeniami, takimi jak łąki i pastwiska, które zapewniają dodatkowe źródła pokarmu. Jelenie wykazują sezonowe zmiany w preferencjach siedliskowych, wiosną często odwiedzają łąki i szuwary, latem i jesienią przebywają w lasach dębowo-bukowych, a zimą w borach sosnowych. Jelenie są roślinożercami o zróżnicowanej diecie, obejmującej 49 gatunków drzew i krzewów oraz liczne gatunki ziół, traw i krzewinek. Najważniejszymi roślinami w diecie są sosna pospolita, grab, brzoza brodawkowata, dąb bezszypułkowy i szypułkowy, olsza czarna, jarzębina, topola osika i klon. Spośród krzewów, jelenie zjadają leszczynę, kruszynę, malinę, wierzbę iwę, jałowiec i wierzbę szarą. Wśród krzewinek, bagno i borówki (czarna, brusznica i błotna) są najważniejsze. Z roślin dwuliściennych jelenie preferują pszeńce, szczawik zajęczy, zawilec, poziomkę, dąbrówkę, konwalię, szczaw, gajowiec i gwiezdnicę. Jelenie zmieniają swoją dietę w zależności od pory roku, na przykład wiosną dominują trawy i turzyce, latem zioła, jesienią krzewinki, a zimą pokarm pochodzący z drzew i krzewów stanowi niemal połowę ich diety. Okres rui, zwany rykowiskiem, przypada na drugą połowę września. Ciąża trwa od 231 do 238 dni. Samice (łanie) rodzą zazwyczaj jedno cielę rocznie. Łanie uczestniczą w rui po raz pierwszy w wieku 2 lat i rodzą pierwsze cielę w wieku 3 lat. Młode rodzą się w maju i czerwcu i ssą przez około 8-10 miesięcy (Flis, 2013).

Dzik (*Sus scrofa*) ma krępy tułów, szczególnie u samców, z silnie rozwiniętą przednią częścią ciała. Duża, wydłużona głowa (łeb) jest osadzona na krótkiej, grubej i muskularnej szyi. Małe, brunatne oczy i wysoko osadzone uszy (słuchy) o kształcie szerokiego trójkąta z zaokrąglonym wierzchołkiem dopełniają jego wyglądu. Część twarzowa jest silnie wydłużona, zakończona ryjem (gwizdem), na którego końcu znajduje się bardzo unerwiona tarcza ryjowa (tabakiera). Średniej długości, bardzo silne nogi (biegi) zakończone są mocnymi racicami na środkowych palcach (III i IV). Bocznie

umiejscowione palce II i V (szpile) również odciskają się w podłożu podczas stąpania. Ogon dzika, zakończony chwostem z dłuższych włosów, sięga do stawu skokowego i jest bardziej widoczny u dorosłych samców (odyńców) niż u samic (loch). Okrywa włosowa dzika (suknia) składa się z twardych, elastycznych włosów okrywowych (szczeciny) oraz gęstego podszycia włosów wełnistych. Latem dzik ma krótką szczecinę, która stopniowo wyrasta i gęstnieje, natomiast zimą jego suknia staje się ciemna i kudłata. Warchlaki, czyli młode dziki w pierwszym roku życia, do 4-5 miesięcy mają pasiastą sierść z rdzawobrunatnym tłem i żółtawo-płowymi pasami wzdłuż grzbietu i boków. Zimowa sierść warchlaków jest ciemna z rdzawym odcieniem. Dzik występuje w całej Europie, z wyjątkiem Półwyspu Skandynawskiego, Finlandii i północnej Rosji. W Polsce dzik jest pospolity w całym kraju. Preferuje lasy, szczególnie mieszane, bogate w mokradła i bagna. Wiele dzików korzysta z pól uprawnych w pobliżu lasów jako bogatej bazy pokarmowej, nocą penetrując pola w poszukiwaniu pożywienia, a w ciągu dnia odpoczywając w ostojach leśnych. Dzik jest głównie roślinożercą, z dietą składającą się w około 90% z pokarmu roślinnego i w 10% z pokarmu zwierzęcego. Rośliny uprawne stanowią jedną trzecią jego diety. Zjada różne bezkręgowce, dżdżownice, owady i ich larwy, mięczaki, drobne gryzonie i inne małe kręgowce oraz padlinę. Ruja (huczka) dzików przypada na późną jesień i zimę. Ciąża trwa od 108 do 120 dni. Młode rodzą się głównie w marcu, kwietniu i maju. Samice przystępują do rozrodu raz w roku. Średnia wielkość miotu wynosi od 4,1 do 4,3 u samic w pierwszym roku życia, od 5,7 do 5,8 w drugim roku życia, a u starszych samic 6,5. Okres laktacji trwa około 4 miesiące, po czym młode zaczynają przyjmować stały pokarm (Pyplacz, 2009-2010).

Celem artykułu jest przedstawienie aktualnego stanu ochrony zwierząt łownych w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem łosia, który jest chroniony całorocznie, oraz danieli, saren, jeleni i dzików, które podlegają ochronie okresowej. Praca ma na celu również analizę ekonomicznych skutków szkód wyrządzonych przez te zwierzęta.

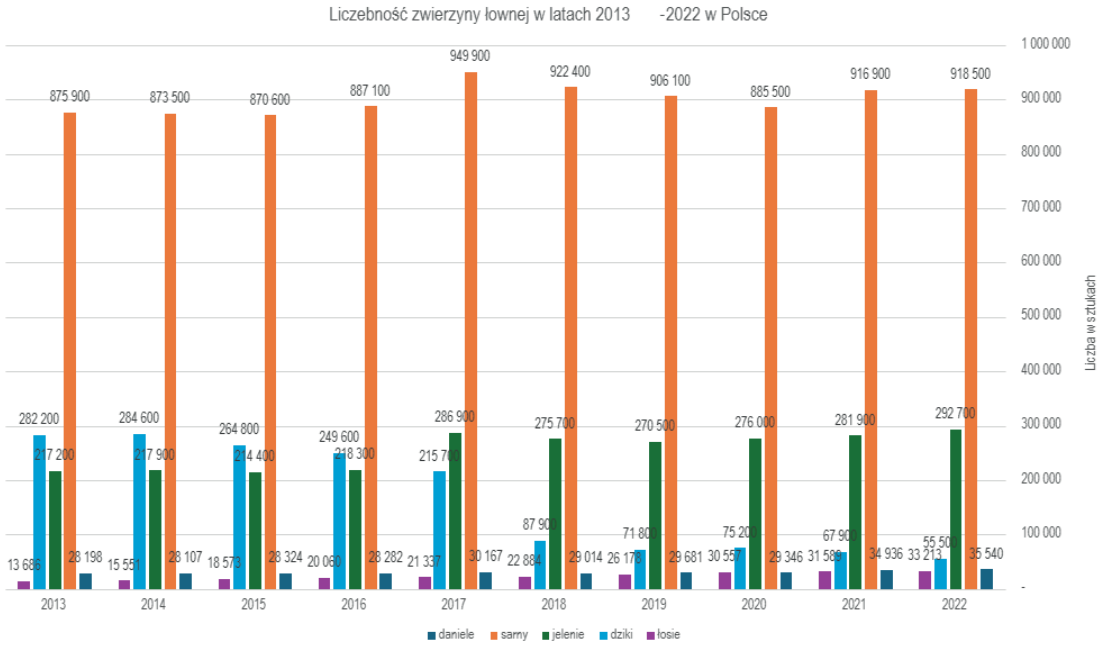
Materiał i metoda

W niniejszym artykule wykorzystano dane statystyczne pochodzące z Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) z lat 2013-2022. Analizowane dane obejmują informacje dotyczące populacji zwierząt łownych, takich jak łosie, daniele, sarny, jelenie oraz dziki, z podziałem na poszczególne lata. Dane te uwzględniają również szkody wyrządzane przez te zwierzęta. W ramach metody badawczej zastosowano analizę ilościową, aby określić trendy populacyjne poszczególnych gatunków zwierząt łownych oraz zmiany w zakresie szkód wyrządzanych przez te zwierzęta na przestrzeni lat 2013-2022.

dodatkowo, wykonano ocenę ekonomiczną kosztów szkód wyrządzonych przez zwierzęta łowne.

Wyniki

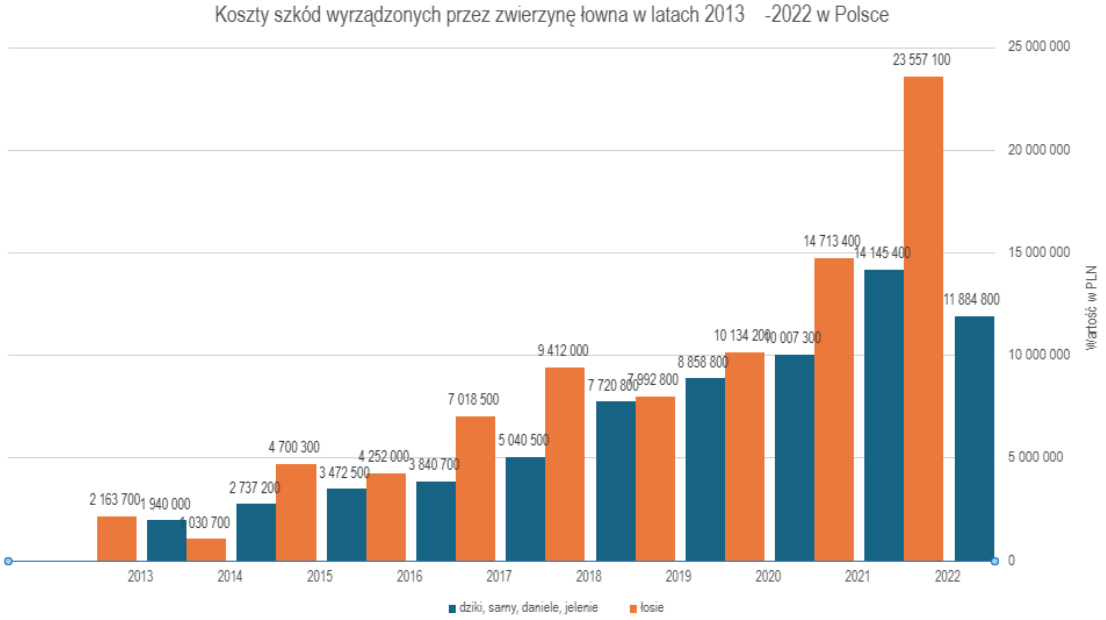
Sarny były najliczniejsze we wszystkich latach, z liczebnością przekraczającą 870 000 osobników. Łosie były najmniej liczne we wszystkich latach, z liczebnością od około 13 686 w 2013 roku do 33 213 w 2022 roku. Danieli populacja wzrastała z 28 198 w 2013 roku do 35 540 w 2022 roku. Jest to widoczny trend wzrostowy. Populacja sarny pozostała stosunkowo stabilna na przestrzeni lat, oscylując wokół wartości od 870 600 do 949 900. Po niewielkim wzroście w latach 2017-2018, liczebność zaczęła nieznacznie spadać w latach 2019-2022. Populacja jeleni wykazuje trend wzrostowy. W 2013 roku wynosiła 217 200, a w 2022 roku wzrosła do 292 700 osobników. Dziki wykazują pewną zmienność w liczebności, ale ogólny trend wydaje się być spadkowy. Populacja spadła z 284 600 w 2014 roku do 55 500 w 2022 roku, co jest znaczącym spadkiem. Populacja łosi wzrastała przez cały okres, z 13 686 w 2013 roku do 33 213 w 2022 roku (rysunek 1).



Rysunek 1. Liczebność zwierzyny łownej w latach 2013-2022 w Polsce

Szkody wyrządzone przez dziki, sarny, daniele i jelenie w roku 2013 wyniosły 1 940 000 zł, natomiast szkody wyrządzone przez łosie 2 163 700 zł. W 2014 roku szkody te wyniosły odpowiednio 2 737 200 zł dla dzików, saren, danieli i jeleni oraz 1 030 700 zł dla łosi. W 2015 roku szkody wyrządzone przez dziki, sarny, daniele i jelenie wyniosły 3 472 500 zł, a przez

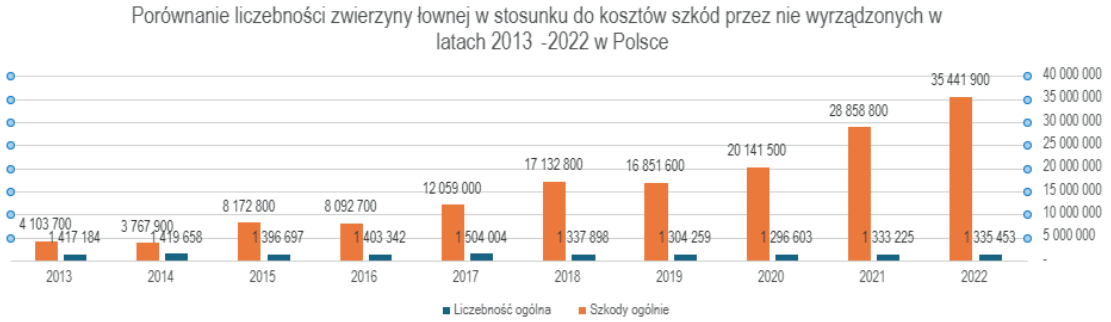
łosie 4 700 300 zł. W 2016 roku szkody te wyniosły odpowiednio 3 840 700 zł oraz 4 252 000 zł. W 2017 roku dziki, sarny, daniele i jelenie wyrządziły szkody o wartości 5 040 500 zł, a łosie 7 018 500 zł. W 2018 roku szkody te wyniosły 7 720 800 zł dla dzików, saren, danieli i jeleni oraz 9 412 000 zł dla łosi. W 2019 roku szkody wyrządzone przez dziki, sarny, daniele i jelenie wyniosły 8 858 800 zł, a przez łosie 7 992 800 zł. W 2020 roku szkody te wyniosły 10 007 300 zł dla dzików, saren, danieli i jeleni oraz 10 134 200 zł dla łosi. W 2021 roku dziki, sarny, daniele i jelenie wyrządziły szkody o wartości 14 145 400 zł, a łosie 14 713 400 zł. W 2022 roku szkody wyrządzone przez dziki, sarny, daniele i jelenie wyniosły 11 884 800 zł, natomiast przez łosie 23 557 100 zł (rysunek 2).



Rysunek 2. Koszty szkód wyrządzanych przez zwierzęta łowne w latach 2013-2022 w Polsce

W 2013 roku liczebność ogólna zwierząt wynosiła 1 417 184, a szkody ogólnie wyniosły 4 103 700 zł. W 2014 roku liczebność zwierząt wzrosła do 1 419 658, a szkody ogólnie wyniosły 3 767 900 zł. W 2015 roku liczebność zwierząt wyniosła 1 396 697, a szkody ogólnie wyniosły 8 172 800 zł. W 2016 roku liczebność zwierząt wzrosła do 1 403 342, a szkody ogólnie wyniosły 8 092 700 zł. W 2017 roku liczebność zwierząt wyniosła 1 504 004, a szkody ogólnie wyniosły 12 059 000 zł. W 2018 roku liczebność zwierząt wyniosła 1 337 898, a szkody ogólnie wyniosły 17 132 800 zł. W 2019 roku liczebność zwierząt wyniosła 1 304 259, a szkody ogólnie wyniosły 16 851 600 zł. W 2020 roku liczebność zwierząt wyniosła 1 296 603, a szkody

ogólnie wyniosły 20 141 500 zł. W 2021 roku liczebność zwierząt wyniosła 1 333 225, a szkody ogólnie wyniosły 28 858 800 zł. W 2022 roku liczebność zwierząt wyniosła 1 335 453, a szkody ogólnie wyniosły 35 441 900 zł (rysunek 3).



Rysunek 3. Porównanie liczebności zwierzyny i wyrządzonych przez nie szkód

Wnioski

Liczebność poszczególnych gatunków zwierząt łownych wahała się w badanym okresie. Największe populacje danieli, saren, jeleni, dzików i łosi zarejestrowano w różnych latach, przy czym największa liczba danieli wystąpiła w roku 2022, a największa liczba saren w roku 2017. Szkody wyrządzone przez zwierzęta łowne różniły się w zależności od roku i gatunku. Na przykład, w roku 2022 największe szkody wyrządziły łosie, podczas gdy w roku 2019 największe szkody spowodowane zostały przez dziki, sarny, daniele i jelenie.

Pomimo zmian w liczebności i szkodach wyrządzanych przez poszczególne gatunki, ogólna tendencja pokazuje, że populacje zwierząt łownych mają tendencję do zmian w czasie, co może mieć wpływ na zarządzanie populacjami i polowaniami. Badane szkody ogólne wykazują pewną zmienność w różnych latach, jednak ogólnie można stwierdzić, że stanowią one istotny czynnik dla gospodarki i środowiska, wymagając skutecznych strategii zarządzania i ochrony przed nimi. Badania nad populacjami i szkodami wyrządzonymi przez zwierzęta łowne są istotne dla zrozumienia dynamiki ekosystemów oraz wypracowania odpowiednich polityk ochrony przy jednoczesnym uwzględnieniu potrzeb społeczności lokalnych i użytkowników terenu. Utrzymanie równowagi ekosystemów jest kluczowe dla zachowania ich zdrowia i funkcjonalności. Liczebność populacji zwierząt łownych ma wpływ na strukturę i dynamikę środowiska, a ich nadmierna lub niedostateczna obecność może prowadzić do zakłóceń w łańcuchach pokarmowych oraz degradacji siedlisk. Szkody wyrządzone przez zwierzęta łowne mogą mieć istotne konsekwencje dla rolnictwa, leśnictwa i innych sektorów gospodarki.

Wysokie szkody mogą prowadzić do strat finansowych dla rolników oraz właścicieli lasów, co z kolei może wpływać na ich dochody i zatrudnienie. Konflikty między zwierzętami łownymi a ludźmi są powszechne, zwłaszcza w obszarach, gdzie populacje tych zwierząt są duże. Szkody wyrządzone przez dziki, sarny, daniele, jelenie i łosie mogą obejmować zniszczenia upraw, ogrodzeń, pojazdów oraz ogrodów. Konflikty te mogą prowadzić do napięć społecznych i wymagać interwencji w celu zarządzania populacjami zwierząt oraz ochrony mienia. Właściwe zarządzanie populacjami zwierząt łownych ma znaczenie dla zapewnienia zrównoważonego korzystania z zasobów naturalnych. Polowania i inne działania mające na celu kontrolę populacji powinny być oparte na rzetelnych danych naukowych oraz uwzględniać zróżnicowane potrzeby społeczności lokalnych, ochronę środowiska i dobrostan zwierząt. W rezultacie badania nad liczebnością oraz szkodami wyrządzanymi przez zwierzęta łowne mają kluczowe znaczenie dla ochrony przyrody, zrównoważonego rozwoju oraz harmonijnego współistnienia ludzi i dzikiej przyrody. Ich wyniki mogą być wykorzystane do opracowania skutecznych strategii zarządzania populacjami zwierząt oraz minimalizowania konfliktów między ludźmi a dziką fauną.

Literatura

1. Flis, M. (2013). Szkody komunikacyjne z udziałem dzikich zwierząt – postępowanie oraz kwestie odpowiedzialności. *Ekonomia i Środowisko*, *45*(2), 24-30.
2. Gawron, M. (1995). Zwierzyna łowna – a jakości i trwałość systemów leśnych. *Echo Borów Tucholskich*, 3, 32-34.
3. Główny Urząd Statystyczny. (2023). *Liczebność zwierząt łownych w Polsce w latach 2013-2023*. Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.
4. Pyplacz, P. (2009-2010). Rola i funkcje ośrodków hodowli zwierzyny w podnoszeniu jakości gospodarowania zwierzyną łowną. *Zachodni Poradnik Łowiecki. Kwartalnik Wojewódzkiego Sejmiku Łowieckiego w Poznaniu*, *31*(3), 5-8.